

פּוֹרְשֵׁינ מִבֵּין הָאוּלָּם וְלִמְזַבַּח בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶה - ופרישה זו היא מדרבנן, גזירה שמא יכנסו להיכל, אבל מדאורייתא אין איסור להיות אלא בהיכל [וכן באולם, לסוברים שקדושת היכל ואולם אחת היא, ראה בגמ' להלן (ע"ב)] [ע"פ רש"י להלן שם, וריטב"א כאן]. וגם בשעת מתן דמים היו פורשים, כמבואר בגמ' להלן, והמשנה כתבה רק את חיוב הפרישה בשעת הקטרה שנוהג בכל יום, ולא כתבה דין זה שנוהג רק ביום הכיפורים (תוס' ישנים, וראה שם טעם נוסף; תוס' רא"ש).

אָבַל בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶה דִּלְפָּנֵי לְפָנִים מֵהֵיכַל פְּרָשִׁי מִבֵּין הָאוּלָּם וְלִמְזַבַּח לֹא פְּרָשִׁי - מההיכל שהוא קרוב לקודש הקדשים, היו פורשים, אבל מבין האולם ולמזבח, שרחוק מקודש הקדשים, לא היו פורשים (רש"י). ואף שאסור מדאורייתא להיות בהיכל בשעת ההקטרה שלפני ולפנים, מכל מקום לא גזרו על בין האולם ולמזבח שמא יכנס להיכל שסמוך לו, משום שעבודה שנעשית בקודש הקדשים חמורה בעיני הכהנים, ונזהרים הם שלא להיכנס להיכל בשעה שהכהן גדול עוסק בה (ריטב"א בתי הראשון). ועוד יש לפרש, שדוקא כאשר ההקטרה נעשית בהיכל, שהוא קרוב לבין האולם ולמזבח, יש לחוש שמא ישכחו ויכנסו להיכל, שהוא המקום שעוסקים בו כעת בעבודה, אבל כאשר ההקטרה נעשית בקודש הקדשים, שרחוק מבין האולם ולמזבח, אין לחוש שיכנסו להיכל, שהרי לא עוסקים בו כעת בשום עבודה (שם, בתי השני. וכע"ז תוס' רא"ש להלן ע"ב בתי הראשון). ויש שתירץ, שהטעם שלא גזרו על בין האולם ולמזבח בשעת ההקטרה שלפני ולפנים, הוא כדי שהכהנים יוכלו לראות משם את הכהן גדול בשעה שנכנס לקודש הקדשים, ולהשגיח עליו שאינו נותן את הקטורת על הגחלים קודם כניסתו כמנהג הצדוקים [כמבואר בגמ' להלן ע"ב, (ט, ב)] [ריטב"א, בשם ית' מרצ'ים; תוס' רא"ש ורש"י ישנים להלן ע"ב, בשם ה"ד יוסף].

בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶה מִיָּהָא פְּרָשִׁי, מֵאֵי לֹא בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶה דִּלְפָּנֵי לְפָנִים, שלשון 'הקטרה' משמע כל הקטרה, גם זו שלפני ולפנים. ועוד, שהברייתא מונה רק מעלה אחת שיש להיכל על פני בין האולם ולמזבח, ובהקטרה שבהיכל יש מעלה נוספת להיכל על פני בין האולם ולמזבח [כמבואר בגמ' להלן] [ריטב"א]. ויש שפירש, שהגמ' סבורה כעת ש'שלא בשעת הקטרה' היינו בשעת מתן דמים שלפני ולפנים, ואין הכוונה בשעה שאין בה שום עבודה, שאם כן אינם צריכים לפרוש כלל [ובהכרח שהכוונה למתן דמים שלפני ולפנים, שהרי מפורש בברייתא שאינם צריכים לפרוש באותה שעה מבין האולם ולמזבח, ואילו בשעת מתן דמים שבהיכל היו צריכים לפרוש מבין האולם ולמזבח, כמפורש בברייתא]. וכיון ש'שלא בשעת הקטרה' היינו בשעת עבודה שלפני ולפנים, אם כן 'בשעת הקטרה' היינו בשעת הקטרה שלפני ולפנים (ריטב"א, בשם תוס', ראה רש"י ד"ה בין [הראשון]).

לֹא, בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶה דִּהֵיכַל - שעת 'הקטרה' האמורה בברייתא אינה שעת ההקטרה שלפני ולפנים, אלא היא בשעת ההקטרה שבהיכל, ואדרבה, יש לדייק זאת מדברי הברייתא שכשם שפורשים מבין האולם והמזבח בשעת הקטרה כך פורשים משם בשעת מתן דמים של פר כהן משיח וכו', ומשמע שהברייתא עוסקת בעבודות שבהיכל, שהרי מתן דמים של פרים אלו הוא בהיכל, ואם כן גם שעת 'הקטרה' האמורה היא ההקטרה שבהיכל (רש"י, ויד דוד ורש"י בדעתו).

שִׁילָה וּבֵית עוֹלָמִים מִנֵּין וְכוּ', והמשכן שהיה בנוב ובגבעון לא הוזכר כאן, מפני שלא היו מזים בו בין הבדים ביום הכיפורים, שלא היה שם ארון. ואמנם בבית שני היו מזים על מקום הארון, אולם שם היה המקום מקודש לארון [ראה לקמן (ג, ב) ובמנחות (כז, ב)], מה שאין כן בנוב ובגבעון שמועולם לא היה בהם ארון. כמו כן, במשכן שנוב ובגבעון לא היו מקטירים לפני ולפנים ביום הכיפורים, שכיון שלא היה המקום מקודש לארון, לא היה לו דין 'קודש הקדשים' (מקדש דוד קדשים כ, א).

אֵין לִי אֵלָא בְּכִנְיֹסְתּוֹ וְכוּ' - ודין זה שצריך לפרוש בשעת כניסתו, הוא דוקא בשעת כניסתו לצורך זריקת הדם או הקטרת הקטורת של יום הכיפורים, אבל בשעת כניסת הכהן עם הקטורת שבכל השנה, אין צריך לפרוש, שדוקא בקטורת של יום הכיפורים שנאמר בה דין 'הבאה', הולכתה לקודש הקדשים היא עבודה, אבל בקטורת שבכל השנה שלא נאמר בה דין 'הבאה', אין הולכתה עבודה [ואף אם הובאה מאליה כשרה] [מנחת אברהם לעיל מג, ב, ע"פ ח"י הגר"ח תמידין ומוסרין. וראה שם שהאר"י].

פְּקָרְתּוֹ קוֹדְמָת לְכַפְרַת בֵּיתוֹ וְכוּ', ואין הכוונה להקרבת הקרבן, שהרי ההקרבה אחת היא וכל כפרותיה באות כאחת, אלא כוונת הגמ' שבידיו היה מזכיר את עצמו תחילה ואחר כך מזכיר את ביתו וכו' (תוס' ישנים; תוס' רא"ש; ריטב"א בפ' הראשון). ויש שפירשו, שהפסוק מלמדנו דין כללי בקרבנות, שקרבן כהן גדול קודם לקרבן ישראל [ל'ביתו' הוזכר אגב אורחא] [תוס' ישנים ותוס' רא"ש, בשם רשב"ם; וראה ריטב"א בפ' השני, שם'ביתו' למדנו שקרבן שאר הכהנים קודם לקרבן ישראל]. ויש שפירשו, שהפסוק עוסק בהקטרת הקטורת, שלכתחילה צריך להקטירה לשם בעלים, ובכל קרבן ציבור די שיאמר שמקריב 'לשם ציבור' סתם, אולם בהקטרת הקטורת לפני ולפנים נתחדש, שצריך לפרט בפירוש שמקריב לשם הכהן הגדול, לשם ביתו, לשם הכהנים ולשם כל ישראל (גבורת ארי. וראה מנחת אברהם).

עַל מַה קְטוֹרֶת מְכַפֶּרֶת עַל לְשׁוֹן הָרַע וְכוּ' - הקטורת שהקטיר אהרן באה לכפר על הלשון הרע שבני ישראל דיברו לאחר שקורח ועדתו נבלעו באדמה, שאמרו על משה ואהרן 'אתם המיתם את עם ה'" (במדבר יז, ו), וסתם המדבר לשון הרע עושה זאת בחשאי, ולכן נחשבת 'מעשה חשאי' (רש"י). ואף שמהפסוק משמע שבני ישראל אמרו זאת בפרהסיא, יש לומר שלא אמרו כן בפירוש, רק שהיה משמע כך מתוך דבריהם, ולכן נחשב שדיברו לשון הרע בחשאי (שפת אמת זבחים פג, ב. וראה גבורת ארי כאן שהניח בצ"ע, וראה גם מצפה איתן).

יָבֵא דָבָר שְׁבַח־שָׂאִי - ואף שהקטורת שהקטיר אהרן היתה בפרהסיא, כמו שנאמר (במדבר יז, יג) 'ויעמוד בין המתים ובין החיים', מכל מקום נחשבת 'דבר שבחשאי', הואיל וכל השנה מקטירים אותה בהיכל בחשאי (מהרש"א זבחים פח, ב).

וביום הכיפורים, דוקא הקטורת שהיה מקטיר בקודש הקדשים נחשבת 'דבר שבחשאי', אבל מתן הדמים שהיה נותן בקודש הקדשים אינו נחשב 'בחשאי', משום שהיה מונה בפיו בשעת מעשה 'אחת, אחת ואחת וכו' (תוס' ישנים ותוס' רא"ש, בשם ריב"א; ריטב"א). ויש שפירשו, שמתן הדמים אינו נחשב 'דבר שבחשאי', משום שמפורש בפסוק על מה הוא בא לכפר, מה שאין כן בקטורת, שלא מפורש על מה מכפרת (תוס' ישנים ותוס' רא"ש, בשם ה"ד אלחנן).